

MARJA VAN LEEUWEN

ERIK WISSINK

18.

SAMEN STERK VOOR LEERLINGEN MET AUTISME

De samenwerkingsverbanden PO en VO in de regio Helmond Peelland slaan de handen ineen om beter tegemoet te komen aan de behoeften van leerlingen met een autisme spectrum stoornis (ASS). Een breed samengestelde projectgroep werkt aan maatregelen die ertoe moeten leiden dat meer ASS-leerlingen doorstromen naar het reguliere vo en daar hun schoolloopbaan óók afmaken. Marja van Leeuwen, directeur van het samenwerkingsverband VO en Erik Wissink, coördinator van het samenwerkingsverband PO, vertellen hoe de regio daaraan werkt.

In deze zogenoemde ‘Brainportregio’ wonen veel meer leerlingen met autisme dan in andere delen van het land, vertelt Wissink. “Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat hier veel ict- en techniekbedrijven zijn gevestigd, zoals Philips. Meerdere onderzoeken laten een relatie zien tussen autisme kenmerken en deze beroepsgroepen. Op scholen in onze regio zitten dus ook relatief veel leerlingen met autisme.”

THUISNABIJ

Van Leeuwen en Wissink zien veel leerlingen met ASS stranden in het regulier onderwijs. Op de basisschool lijkt het soms nog wel te gaan, maar in het vo worden sommige problemen goed zichtbaar. Daarom hebben de samenwerkingsverbanden actie ondernomen om juist deze leerlingen in het reguliere onderwijs

beter te ondersteunen, zeker bij de overstap naar het vo. Van Leeuwen: “Uit onderzoek dat het Autisme Steunpunt Zuidoost-Brabant in opdracht van vier samenwerkingsverbanden in onze provincie heeft uitgevoerd, blijkt dat we de overstap van po naar vo nog beter kunnen stroomlijnen. Met gerichte maatregelen van scholen kunnen meer ASS-leerlingen goed regulier onderwijs volgen. We willen zo de verwijzing van deze leerlingen naar het speciaal onderwijs terugdringen. Want een belangrijk uitgangspunt is dat zoveel mogelijk leerlingen thuisnabij onderwijs volgen, zo mogelijk in het regulier onderwijs.”

De samenwerkingsverbanden besloten om in samenwerking met de scholen en met ondersteuning van het Steunpunt Autisme Zuidoost-Brabant een aanpak te ontwikkelen die ertoe moet leiden dat meer ASS-leerlingen met succes regulier onderwijs kunnen volgen. Allereerst is gewerkt aan bestuurlijk draagvlak, volgens Van Leeuwen een voorwaarde voor succes. “Omdat dit raakt aan de autonomie van de scholen, is het belangrijk commitment van de schoolbesturen te hebben voordat je begint. Dat kost tijd, maar het is het waard om die tijd te nemen.”

RAINMANBEELD

Want dat draagvlak kwam er. Vervolgens is aandacht besteed aan kennis en bewustwording van de problematiek in de scholen. Want voordat

je scholen vraagt om zich voor deze leerlingen extra in te spannen, is het nodig dat leraren informatie krijgen over autisme en zich er iets bij kunnen voorstellen. Daartoe verzorgde het Autisme Steunpunt een bijeenkomst over autisme voor de vo-zorgcoördinatoren. “Ze deden daar onder andere een ervaringsspel”, vertelt Van Leeuwen. “De deelnemers werden in een zeer chaotische situatie gebracht met heel veel prikkels. Aan den lijve ervoeren zij dat het dan ontzettend moeilijk is om je te concentreren op een taak. Dat gaf veel inzicht, begrip en bewustwording. Aan die bewustwording moeten we nog meer gaan werken, bij leraren en bij begeleiders.” Wissink: “Daarmee draag je ook bij aan bestrijding van vooroordelen en stereotype beeldvorming over autisme. We moeten af van het ‘Rainmanbeeld’, dat helaas nog steeds bestaat.

Omdat er enorme verschillen zijn tussen leerlingen met autisme, verschillen ook hun ondersteuningsbehoeften in sterke mate. Uitgangspunt is daarom dat niet het label ‘autisme’ bepaalt hoe scholen en leraren met deze leerlingen moeten omgaan, maar de ondersteuningsbehoeften van de leerling. Van Leeuwen: “Het valt niet mee om labels los te laten, omdat mensen gewend zijn om in labels te denken en financiering in het verleden vaak was gekoppeld aan een label. Daar moeten we van af. Het gaat om de vraag: wat heb jij nodig?”

NOOIT KLAAR

Allereerst is het belangrijk dat basisscholen al vroeg beginnen met de voorbereiding op het voortgezet onderwijs, vertelt Wissink. “Het is voor deze leerlingen heel belangrijk dat zij weten wat hen te wachten staat. Daarnaast moeten zij daarvoor goed worden toegerust, bijvoorbeeld door vaardigheden te trainen, die in het vo belangrijk zijn en waar veel ASS-leerlingen moeite mee hebben, zoals plannen en organiseren. Een warme overdracht is zeker voor deze leerlingen ontzettend belangrijk.”

Vervolgens moet de vo-school de ASS-leerling van harte welkom heten en de begeleiding geven die hij nodig heeft. Van Leeuwen. “Dat klinkt eenvoudiger dan het is. Vo-scholen moeten accepteren dat deze leerlingen vaak zijn gebaat bij bepaalde aanpakken of methodes, bijvoorbeeld werken met een geluiddemper of op een rustige plek. De school moet bereid zijn dit te faciliteren. En wat heel belangrijk is: ook als het goed gaat in het vo, moet de begeleiding doorgaan. Het is nooit ‘klaar’, want autisme gaat nooit over. Daardoor lopen mensen met autisme gedurende hun ontwikkeling steeds weer tegen andere specifieke problemen aan.”

BIJVANGST

Er is een brede projectgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit het po, vo, so en de samenwerkingsverbanden, die de opdracht heeft om de aanbevelingen van het onderzoek van het Autisme Steunpunt te vertalen naar de praktijk: hoe kunnen we de aansluiting po-vo voor ASS-leerlingen verbeteren en hen goed begeleiden in het reguliere onderwijs? Naast algemene afspraken en procedures, zullen scholen de begeleiding van deze leerlingen zelf vorm en inhoud moeten geven. Dat alles kost tijd. Streven is dat in mei 2017 wordt gestart met de implementatie.

“We vinden het belangrijk dat dit proces zoveel mogelijk bottom up wordt vormgegeven”, vertelt Van Leeuwen. “Daarom bestaat de projectgroep uitsluitend uit mensen die werken in de praktijk. Wij staan als opdrachtgevers langs de zijlijn. En omdat het belangrijk is dat het proces wordt begeleid door iemand die onafhankelijk is en die veel expertise heeft op het terrein van autisme, hebben wij de begeleiding van dit traject uitbesteed aan het Autisme Steunpunt Zuidoost-Brabant.”

Het doel is duidelijk. De resultaten van de projectgroep zullen ertoe moeten leiden dat aanmerkelijk meer ASS-leerlingen met succes regulier onderwijs volgen. “Maar het zal ook een mooie ‘bijvangst’ tot gevolg hebben”, verwacht Wissink. “Want wat goed is voor

leerlingen met autisme, is vaak goed voor alle leerlingen. Denk aan een warme overdracht, aan structuur en begeleiding op maat.”

TIPS

- Trek als samenwerkingsverbanden po en vo samen op.
- Zoek een onafhankelijke partij die expertise heeft op het gebied van autisme en zet die in om het proces te begeleiden.
- Neem de tijd. Werk eerst aan bestuurlijk draagvlak en aan kennis en bewustwording van de problematiek in de scholen.
- Ontwikkel de werkwijze bottom up: laat het ontwikkelwerk uitvoeren door de mensen die het moeten doen. Zorg voor deskundige begeleiding.

MEER INFORMATIE

Marja van Leeuwen
m.vanleeuwen@swv-peelland.nl

Erik Wissink
e.wissing@swv-peelland.nl

Autisme Steunpunt Zuidoost-Brabant
www.autismesteunpunt.nl